

GEOGRAFSKA IMENA

SKRIVENI DIO NAŠE
SVAKODNEVICE

MALI BRIJUN

KOBASIČARI

GLAVICA

OPANCI

BRESTOVA

KAJGANA

DUBRAVA

MALE SRAKANE

PRKOS

ŠUPLJA LIPA

JELENOVAC

PALAGRUŽA

JABUKA

GRUDNJAK

DUHOVI

BRLOG

BAČVA

ORLIĆ

CJEPIDLAKE

DRAGA

DONJI LAZ

ŠKULJ

GEOGRAFSKA IMENA

SKRIVENI DIO NAŠE
SVAKODNEVICE

REPUBLIKA HRVATSKA
Državna geodetska uprava

Povjerenstvo za standardizaciju geografskih imena
Zagreb, 2023.

SADRŽAJ

GEOGRAFSKA IMENA: Skriveni dio naše svakodnevice

Nakladnik:

Republika Hrvatska – Državna geodetska uprava
Gruška ulica 20, 10 000 Zagreb, Hrvatska

Za nakladnika:

Antonio Šustić

Urednica:

dr. sc. Ivana Crljenko

Suradnici:

dr. sc. Goranka Blagus Bartolec
mr. sc. Tomislav Ciceli
dr. sc. Ivana Crljenko
Alan Čaplar
Dubravka Đurić Nemec
dr. sc. Josip Faričić
Davor Kršulović
dr. sc. Helena Pavletić
Antonio Šustić
dr. sc. Domagoj Vidović

Recenzenti:

dr. sc. Branimir Brgles
dr. sc. Borna Fuerst-Bjeliš

Tehnički urednik:

mr. sc. Tomislav Ciceli

Dizajn:

Grupa ultima d.o.o.

Grafička priprema:

Grupa ultima d.o.o.

Tisk:

Eko ambalaža d.o.o.

Naklada:

200

ISBN broj: 978-953-293-954-5

01

1. GEOGRAFSKA IMENA (Ivana Crljenko) 9

- 1.1. Geografska imena svugdje su oko nas 10
1.2. Toponimi u praksi i teoriji 12
1.3. Motivacijska klasifikacija toponima 15

02

2. VRSTE GEOGRAFSKIH IMENA 17

- 2.1. Hrvatski otoci – geografsko i jezično bogatstvo (Helena Pavletić) 18
2.2. Crni vrh, Velebit, Dinara, Lukina jama (Alan Čaplar) 20
2.3. Oronimske nedosljednosti (Alan Čaplar) 22
2.4. Imena koja svjedoče o važnosti voda (Josip Faričić) 23
2.5. Jezični slojevi u hidronimima (Josip Faričić) 24
2.6. Morski toponimi (Josip Faričić) 25
2.7. Zašto je u adresi odredišta ispisano neko ime? (Josip Faričić) 26
2.8. Preimenovanja hodonima (Josip Faričić) 27
2.9. Službena imena naselja, ulica i trgova (Josip Faričić) 28
2.10. Manjinski toponimi u zakonima (Ivana Crljenko) 29
2.11. Vidljiva dvojezičnost (Ivana Crljenko) 30
2.12. Endonimi i egzonimi (Ivana Crljenko) 31
2.13. Pisanje i uporaba geografskih imena iz stranih jezika (Ivana Crljenko) 32

03

3. TOPONIMI IZMEĐU MJESNOGA I STANDARDNOJEZIČNOGA LIKA 35

- (Domagoj Vidović) 35
3.1. Službeni i terenski izvori 36
3.2. Višeimenost 37
3.3. Još neki izazovi standardizacije 38
3.4. Standardizirani i mjesni toponimi 39

04

4. STANDARDIZACIJA GEOGRAFSKIH IMENA (Goranka Blagus Bartolec) 41

- 4.1. Neka pravila i norme vezane uz toponime 42

05

5. INFORMACIJSKI SUSTAV REGISTRA GEOGRAFSKIH IMENA 45

(Davor Kršulović, Tomislav Ciceli)

06

6. POVJERENSTVO ZA STANDARDIZACIJU GEOGRAFSKIH IMENA 47

(Tomislav Ciceli, Davor Kršulović)

07

7. UNGEGN 49

(Ivana Crljenko)

00

PREDGOVOR

Poštovani čitatelji,

pred vama je publikacija „Geografska imena: Skriveni dio naše svakodnevice“ pripremljena u suradnji Povjerenstva za standardizaciju geografskih imena, koje je imenovala Vlada Republike Hrvatske, i Državne geodetske uprave kao nadležne institucije za službeni Registar geografskih imena.

Pripremljeni materijali namijenjeni su svim dionicima koji sudjeluju u stvaranju, ali i primjeni geografskih imena u Republici Hrvatskoj, no prije svega široj javnosti kako bi se upoznala s geografskim imenima, posebnostima vezanim za taj tip prostornih podataka te prepoznala važnost geografskih imena na lokalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini.

Publikacija nam daje osnovne smjernice za razumijevanje geografskih imena, poučava nas o vrstama geografskih imena, upoznaje nas s važnosti standardizacije te donosi kratak pregled organizacijskog okvira i službenog registra u koji se pohranjuju geografska imena na teritoriju Republike Hrvatske.

U cilju da ova publikacija pomogne boljem razumijevanju geografskih imena koja nas okružuju i prepoznavanju njihove prave vrijednosti te vjerujući kako će se upravo to i ostvariti, želimo vam ugodno čitanje.

S poštovanjem

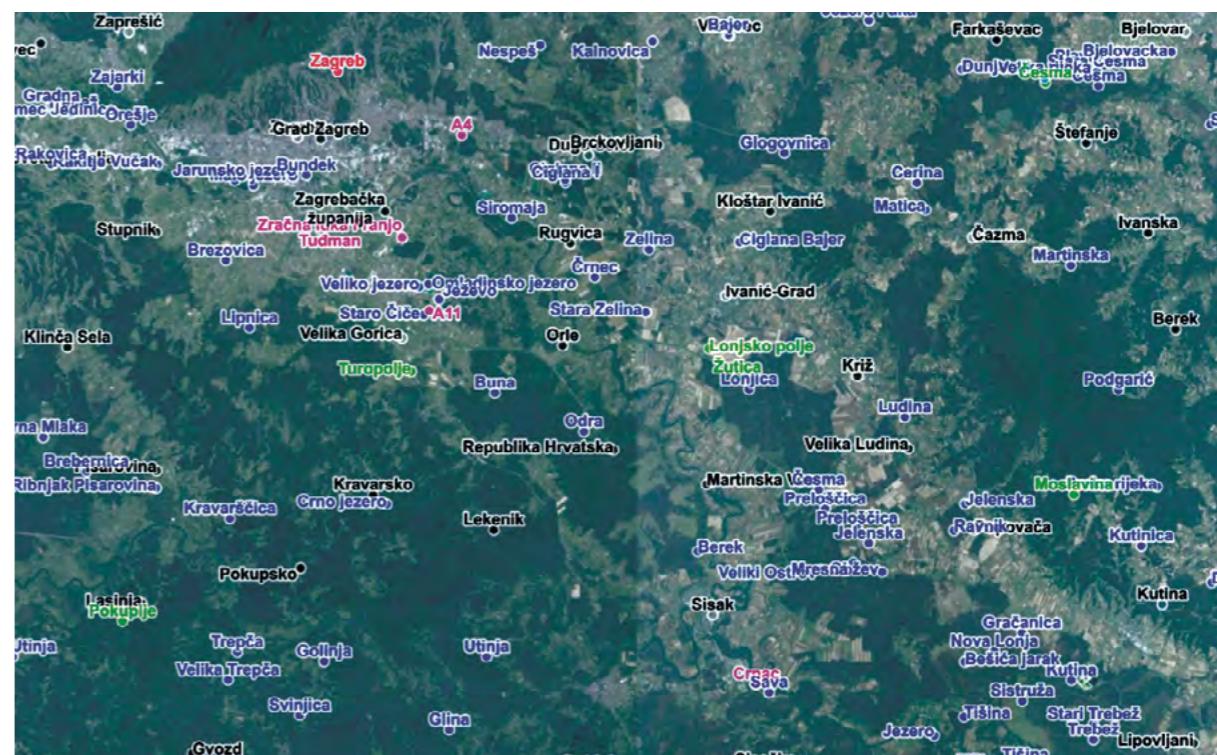
Antonio Šustić

glavni ravnatelj Državne geodetske uprave
i predsjednik Povjerenstva za standardizaciju geografskih imena

1. GEOGRAFSKA IMENA

Geografska (zemljopisna) imena imena su geografskih objekata i pojava na Zemlji. To su imena kontinenata (Afrika, Azija), država i ovisnih područja (Austrija, Hrvatska, Nova Kaledonija), naselja (Beč, Đakovo, Stockholm, Vela Luka), ulica i trgova (Trešnjevački trg, Vukovarska ulica), regija (Dalmacija, Katalonija, Srednja Europa), upravnih jedinica (Istarska županija, Općina Kamanje), otoka, otočja i poluotoka (Brač, Elafiti, Grenland, Istra), kopnenih i podmorskih reljefnih oblika (Čileanska zavala, Karpati, Velebit), kopnenih voda (Dunav, Vransko jezero, Zrmanja), mora (Jadransko more, Sredozemno more) i drugih objekata te geografskih pojava (Đenovska ciklona, Golfska struja), koji svi imaju poseban identitet potvrđen upravo imenovanjem takva objekta ili pojave.

Uz pojam geografska imena često se služimo pojmom toponimi premda toponimi osim imena objekata na Zemlji uključuju i ona izvan nje (Mars, Saturn). Neki su toponimi zastarjeli pa imaju povijesnu, a ne uporabnu vrijednost (Jakin za Anconu, Požun za Bratislavu).

SLIKA 1:
Prikaz geografskih imena u službenoj aplikaciji Državne geodetske uprave
Izvor: Državna geodetska uprava

1.1. GEOGRAFSKA IMENA SVUGDJE SU OKO NAS

Toponiimi su toliko prošireni u svakodnevnom životu da ih uglavnom tretiramo poput svih drugih riječi u govoru i pisanju, tj. rabimo ih nesvesno i samorazumljivo, rijetko obraćajući pozornost na njih. Primijetimo ih najčešće tek onda kada nam zazuče smješno ili dvosmisleno (Bačva, Brlog, Cjepidlake, Duhovi, Dušikrave, Liganj, Podgaće, Grudnjak, Jabuka, Kajgana, Kobasičari, Opunci, Palača, Pivnica Slavonska, Prkos, Slobodna Vlast, Šibice, Šuplja Lipa) pa se zapitamo tko je, kada, zašto i po čemu nadjenuo takvo neobično ime.

Zainteresiraju nas i kada se oko njihova pisanja, izgovora, uporabe, sadržaja i simbolike koju prenose pojave nedoumice, različita stajališta i interpretacije. Primjerice, kada se trebamo odlučiti između mjesnog ili standardiziranog lika (Budinščina ili Budinščina). Ili kada nismo sigurni kako imenovati ulicu (Ulica kralja Zvonimira ili Zvonimirova ulica). Ili kada je na karti upisan jedan toponim, a znamo da se obilježeni objekt naziva i drukčije, kakvi su na primjer otočić koji se lokalno naziva Sikica, Pinezelić, Tovar i Tovarnjak te otočić Galešnjak koji se u promidžbene svrhe zbog svojega sročika oblika naziva i Otok Ijubavi, odnosno kada za objekt postoji više imena (višeimenost). Ili kada dvojimo oko uporabe prilagođenoga hrvatskog imena ili izvornog, stranog imena nekoga geografskog objekta (Teksas ili Texas). Pažnju nam može privući i putokaz na kojem su dva ili više imena istog naselja (Rovinj i Rovigno, Poreč i Parenzo u Istri), koji sugerira da se nalazimo u višejezičnom području. Dogodi se da novo imenovanje ili preimenovanje gradske ulice ili trga izazove gorljive javne rasprave (Trg žrtava fašizma u Zagrebu).

U slučajevima toponimskih dilema uputno je obratiti se stručnjacima koji se s aspekta vlastite struke bave toponimima, ponajprije jezikoslovцима, i to toponomastičarima, standardoložima i dijalektoložima, potom geografima, kartografima, geodetima, povjesničarima i drugima, osobito stručnjacima za određene tipove toponima (npr. hidroložima koji su u doticaju s imenima kopnenih voda, mora i obalnih oblika) ili dobrim poznavateljima mjesnih toponima i povijesti nekog kraja.

SLIKA 2:
Zanimljivi primjeri geografskih imena
Izvor:
a) Državna geodetska uprava
b) Alan Čaplar

SLIKA 3:
Otok Galešnjak na digitalnoj ortofoto karti Državne geodetske uprave
Izvor: Državna geodetska uprava

Budući da je prenošenje točne informacije o lokaciji imenovanog objekta iznimno važno u kriznim i spasilačkim situacijama, sigurnosnim strategijama, mirovnim operacijama i navigaciji, prometu, trgovini i turizmu, upravljanju okolišem i prostornom planiranju, ali i u administrativnim poslovima, diplomaciji, izradi karata, izdavaštву i obrazovanju, toponime je poželjno standardizirati, tj. geografskom objektu odrediti jedan prepostavljeni, jezično pravilan imenski lik na svakom službenom jeziku nekog područja. Prednosti standardiziranih geografskih imena posebno dolaze do izražaja u državnoj i javnoj upravi jer omogućavaju učinkovitu administraciju te preciznu unutardržavnu i međunarodnu komunikaciju. Dok je standardizacija, dakle, poželjna i potrebna u praktičnim sferama života, ona je nepotrebna, štoviše neprovediva u dijalektno obojenom neformalnom govoru i književnosti, odnosno u područjima ljudskog života u kojima se jezik svakodnevno obogaćuje, pa je i višeimenost dobrodošla.

1.2. TOPONIMI U PRAKSI I TEORIJI

Toponimi imaju ponajprije praktičnu, potom i teorijsko-istraživačku svrhu. U praksi se njima služimo kako bismo identificirali neki geografski objekt, kako bismo se orijentirali u prostoru i kako bismo prenijeli informaciju, odnosno komunicirali s drugim govornicima. Neizostavan su dio svih vrsta karata, osim slijepih.

SLIKA 4:
Prikaz grada Zadra na topografskoj karti francjozefinske izmjere
Izvor: <https://maps.arcanum.com/en/>

U teorijskom smislu, toponimi su izvori podataka o prostoru, društvu, jeziku i kulturi u kojoj su nastali, pa su pogodni za dubinske analize i znanstvena istraživanja. Budući da su dio jezika i sadržavaju tragove ranijih jezičnih slojeva, najčešće se proučavaju u okviru jezikoslovnih (toponomastičkih) istraživanja, koja su usmjerena na proučavanje podrijetla i povijesti imena, njihove tvorbe, raširenosti i motiviranosti. Međutim, u njima se ocrtavaju i izvanjezični otisci kultura koje su ih stvorile, sačuvale ili dijelom promijenile. Toponimi, naime, upućuju i na prirodno-geografska obilježja imenovanog objekta i šireg prostora, na migracije stanovništva, na društveno-gospodarske aktivnosti prošlih i suvremenih zajednica koje iskorištavaju prostor. Važni su u proučavanju kulturne povijesti neke zajednice jer su odraz kulturnih, etničkih i političkih promjena u prošlosti. O političkim promjenama najčešće svjedoče preimenovanja ulica i trgova. Zbog simbolike koju nose, toponimi imaju prvorazrednu spomeničku vrijednost.

Iznimno su vrijedan dio ukupnoga jezičnog blaga neke jezične zajednice, a time i identiteta i kulturne baštine, i to njezina najstarijeg živućeg oblika, jer se usmeno nerijetko prenose stoljećima. Iz svega je vidljivo da je o toponimima potrebno voditi brigu kao i o ostalom materijalnom i nematerijalnom bogatstvu.

SLIKA 5:
Fizička karta Španjolske
Izvor: Atlas svijeta (2006), Leksikografski zavod Miroslav Krleža.

1.3. MOTIVACIJSKA KLASIFIKACIJA TOPONIMA

Među najzanimljivijim je istraživačkim temama vezanim uz toponime motivacija imenovanja, odnosno pojave i obilježja koje su imenodavca nadahnule da geografski objekt nazove upravo onako kako ga je nazvao. Motivacija može biti: geografski nazivi te oblik i izgled objekta koji se kao metafora ili metonimija prenose na toponime, kao i smještaj objekta (Brdo, Donji Laz, Draga, Duboka uvala, Glavica, Humine, Kratka ulica), obilježja iz biljnog i životinjskog svijeta (Brestova, Dubrava, Jelenovac, Orlić, Smokovac, Veprinac), obilježja elemenata reljefa, voda i tala (Lokve, Rijeka, Slatina, Točilo, Vodice), prevladavajuća ljudska aktivnost (Mlinovi, Njivice, Obori, Ribarski trg, Rudarska ulica, Škver), pojave i događaji vezani uz zajednicu (datum važnoga povijesnog događaja; Park narodnog ustanka, Ulica 9. rujna), znamenite obitelji ili osobe, npr. obitelji koje nastanjuju ili posjeduju neki prostor, zatim imena naroda, svetaca, vladara, državnika, kulturnih djelatnika i dr. (Frankopanski trg, Hercegovac, Mikulići, Rooseveltov trg, Supetar, Trg svetog Marka, Ulica Miroslava Krleža) i dr.

SLIKA 6:
Primjeri imenovanja motivirani biljnim i životinjskim svijetom
Autor: Alan Čaplar

2. VRSTE GEOGRAFSKIH IMENA

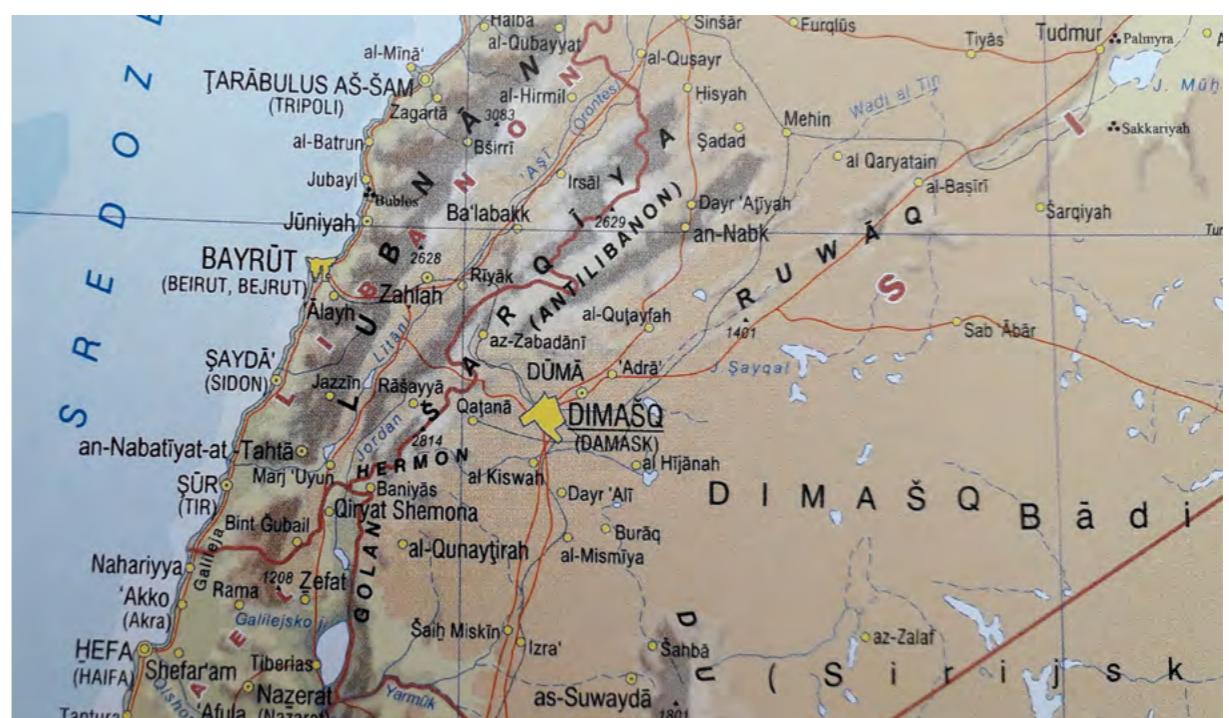
U istraživačke se svrhe toponimi dijele na više načina. Među najčešćim podjela je prema imenovanom geografskom objektu, prema kojoj se toponimi dijele na imena: država i ovisnih područja (teritorionimi), regija i velikih prostornih cjelina (regionimi ili horonimi), reljefnih oblika, tj. planina, zavala, dolina i dr. (oronimi), mora (hidronimi ili talasonimi), kopnenih voda, tj. rijeka, potoka, jezera, izvora i dr. (hidronimi), naselja i dijelova naselja (ojkonimi), otoka i otočja (nesonimi), prometnica, tj. cesta, ulica, trgova (hodonimi), poduzeća (ergonimi) i dr. Ako je toponim motiviran nazivima biljaka, onda je to fitonim, a ako je motovoran nazivima iz životinjskoga svijeta, govorimo o zoonimu. Kada je nazvan po svetcu, onda je riječ o hagionimu, a po osobi antroponimu. Ovisno o smještaju geografskog objekta u odnosu na govornike koji taj objekt imenuju, toponimi se dijele na endonime (izvorna imena) i egzonime (prilagođena imena). Ukupnost toponima/oronima/hidronima/nesonima i drugih -onima u određenom području, jeziku i razdoblju nazivamo toponimijom/oronimijom/hidronimijom/nesonimijom i sl., pa primjerice govorimo o hrvatskoj oronimiji, jadranskoj hidronimiji ili švedskoj toponimiji.

Neke su vrste toponima s pojedinih aspekata u Hrvatskoj već prilično istražene, dok su se drugima istraživači tek nedavno počeli baviti. Ipak, sve toponime, bez obzira na vrstu, obilježavaju izazovi i nedoumice vezane uz njihovo pravilno zapisivanje i uporabu. O nekim će se izazovima, uz mnoge primjere imena otoka, planina, kopnenih voda, mora, naselja, ulica i trgova te stranih geografskih objekata, nešto više reći na sljedećim stranicama.

SLIKA 7:

Isječak karte Sirija

Izvor: Atlas svijeta (2006), Leksikografski zavod Miroslav Krleža

2.1. HRVATSKI OTOCI – GEOGRAFSKO I JEZIČNO BOGATSTVO

Na teritoriju Republike Hrvatske mnoštvo je otočnih jedinica. S obzirom na njihovu veličinu i nastanjenost razlikuju se otoci, otočići, hridi i grebeni te nastanjeni i nenastanjeni otoci i otočići. Otočnu geografsku cjelinu tako čini 78 otoka, 524 otočića te 642 hridi i grebena. Na temelju regionalne pripadnosti izdvaja se sedam skupina otoka koji su u teritorijalnom sastavu Istarske, Primorsko-goranske, Ličko-senjske (dio otoka Paga), Zadarske, Šibensko-kninske, Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske županije (Zakon o otocima, NN 116/18, 73/20, 70/21).

Geografsku razvedenosť hrvatskih otoka prati i raznolikost otočnih imena. Ipak, u imenovanju se otoka (nesonomiji) uočavaju određene zakonitosti:

- nesonom (ime otoka) u vezi je s važnosti geografskog objekta koji se imenuje pa tako površinom veći i naseljeni otoci imaju jednorječna (često i jednosložna) imena (Krk, Cres, Pag, Hvar, Brač, Vis), osim imena Dugog otoka, i uobičajeno su muškog roda
- manji i nenaseljeni otoci imenuju se kraćim i dužim (višesložnim i višerječnim) imenima muškog i ženskog roda (Rava, Palagruža, Škulj, Male Srakane, Mali Brijun). Pritom su najčešće sastavnice višerječnih imena pridjevi veliki/mali (Sestrica mala/vela, Mišjak mali/veli, Smokvica mala/vela, Male/Vele Srakane).
- imena velikih i manjih otoka često potvrđuju podudarnost imena i ojkonima, tj. imena glavnog naselja na otoku (Krk, Cres, Pag, Hvar, Vis, Olib, Silba), što je u vezi s postojanošću središnjeg naselja na otoku još od antičkih vremena
- imena većine velikih i manjih naseljenih jadranskih otoka su predslavenska, a neka i predrimpska (Curicum, Kerso, Arba, Aluip, Selbo, Kurkra, Issa predslavenska su imena za otoke Krk, Cres, Rab, Olib, Silbu, Korčulu i Vis). Iako se u imenima otoka prepoznaju utjecaji različitih kultura (ilirski, romanski, grčki, slavenski i venecijanski utjecaj), teško je odrediti podrijetlo imena velikih jadranskih otoka pa time i njihovo značenje. Hrvatska su na primjer imena otoka llovik i Plavnik.
- semantika imena manjih i nenaseljenih otoka i otočića je jasna i najčešće dijalektne, čakavske provenijencije. U imenu se uočava obilježje konfiguracije tla (Goli otok, Kamenjak), ime mediteranske biljke (Smokvica, Maslinjak, Maslinovac, Rogačić) ili neko drugo obilježje (Zverinac), a često je riječ i o toponimu od svetačkog imena (Sv. Grgur, Sv. Klement, Sv. Marko). Karakteristični su deminutivni nazivi odnosno deminutivne sastavnice u imenima (Sestrica vela, Smokvica vela, Planičić, Magarčić, Školjić) i višerječna imena s apelativnom sastavnicom, tj. općom imenicom školj ('manji otok, otočić'): Donji školj, Krivi školj, Debeli školj i sl.

SLIKA 8:

otok Vrgada na zračnoj fotografiji

otok Vrgada na kartografskom prikazu Hrvatskog hidrografskog instituta

Izvor: <https://geoportal.dgu.hr/>

Izvor: <https://www.opcina-pakostane.hr/vrgada>

2.2. CRNI VRH, VELEBIT, DINARA, LUKINA JAMA

Planine i vrhovi od davnina privlače pažnju ljudi. Proučavanje jezičnoga bogatstva u planinama može biti zanimljivo i uzbudljivo jednakoj kao i istraživanje samih planina – često je dovoljno samo pažljivo poslušati živi govor gorštaka ili rasklopiti zemljovid i upustiti se u traženje i odgonetanje geografskih imena. Tako se saznaće da je Crni vrh najzastupljenije geografsko ime u našim planinama. U Hrvatskoj je čak 48 vrhova s tim imenom (uključujući i dva Črna vrha). Nalazimo ih u Slavoniji, Gorskem kotaru, Hrvatskom primorju, Istri, Dalmatinskoj zagori, ali najviše u Lici i na Velebitu. Različitih su visina – od 468 metara, koliko ima najniži u Dalmatinskoj zagori, do najvišega – na Ličkoj Plješivici (1604 m). Više od polovice crnih vrhova premašuje visinu od tisuću metara. Planinari ih redovito obilaze, pa čak mogu steći značku ako ih sve obiđu i svoj posjet dokažu fotografijama ili otiscima žigova u planinarskom dnevniku.

Imena planina, vrhova i drugih mesta u planinama svjedoče o njihovoј prošlosti, osobitostima i stanovnicima. Ime naše najveće planine – Velebit – pruža mogućnost za brojna različita tumačenja jer mu značenje nije poznato, kao i za mnoga druga imena korijeni kojih sežu u davnu prošlost. Još prije gotovo pet stoljeća Petar Zoranić u svojem glasovitom djelu „Planine“ pokušavao je ime Velebit izvesti iz rječi velevij, velevid, velebil i velebić. Zanimljivo je da ime Velebit možemo naći i na Petrovoj, Moslavačkoj i Požeškoj gori, Dilj-gori te po Papuku kod Voćina, a tako se naziva i jedno brdo i planinarski dom na Pirinu u Bugarskoj.

U imenu naše najviše planine Dinare možda je sačuvan trag ilirske zajednice Dindari. Po Dinari je cijeli

planinski sustav koji se proteže od Slovenije do Albanije dobio ime Dinarsko gorje, a širi prostor Dinaridi. Najviši vrh planine Dinare u Hrvatskoj također nosi ime Dinara (najviši vrh Dinare, Veliki Troglav, nalazi se u Bosni i Hercegovini). Osim službenog imena Dinara učestalo se za najviši vrh u Hrvatskoj upotrebljava neslužbeno ime Sinjal, koje su nekoć rabili samo žitelji iz kijevskog kraja. To je samo jedan od mnogih primjera vrhova koji imaju dva ili više imena. Razlog tomu jest činjenica da su planinama i vrhovima često imena davali stanovnici s jedne i s druge strane planine.

S druge strane, u dugotrajnom procesu nastajanja toponima, mnogi su predjeli i prirodni objekti dugo ostali neimenovani zato što su bili rijetko posjećivani. To se osobito odnosi na mesta u planinama udaljenima od urbanih sredina. Mnoga od njih postala su privlačna posjetiteljima tek u posljednjim desetljećima i stoljećima. Nastajanje imena traje i danas. Najnoviji su primjeri imenovanja novootkrivenih špilja i jama. Lukina jama na Velebitu ime je dobila 1993., kada je otkrivena, u spomen na speleologa Ozrena Lukića Luku poginulog u Domovinskom ratu.

SLIKA 9:

Primjeri planinarskih putokaza

Autor: Alan Čaplar

2.3. ORONIMSKE NEDOSLJEDNOSTI

U nekim su slučajevima imena vrhova na kartama i planinarskim vodičima drugačija od onih koja rabe lokalno stanovništvo ili planinari (Kalnik/Vranilac, Strmina/Lipa na Medvednici, Veliki Ljubenjak / Veliki Lubenjak na Ivanščici, Cesarsko brdo / Cesargradska gora, Velika Kapela / Sutvid). Ima i slučajeva da su na kartama zbog neznanja ili nemara davno unesena imena nepoznata domaćem stanovništvu ili su prepisivanjem iz starih karata preneseni zastarjeli toponimi (Velika Kamičina / Kamenjak, Čavinica/Čavnovka na Promini). Neka su imena upravo planinari, šumari i lovci prvi počeli upotrebljavati, s vremenom su postala općeprihvaćena pa su se zapisala na zemljovide (Dabarski kukovi, Krajačev kuk na Velebitu). U takvu se slučaju, dakako, treba zapitati kada je neko ime postalo općeprihvaćeno pa ga treba unijeti na zemljovide i u Registar geografskih imena.

Spomenute neuskladenosti mogu izazivati nesporazume i nedoumice u uporabi pojedinoga imenskog lika. Kako bi se izbjeglo upisivanje različitih imena istoga geografskog objekta na topografskim kartama i u planinarskim vodičima, geografska je imena potrebno standardizirati.

SLIKA 10:
Dabarski kukovi, stjenoviti greben na srednjem Velebitu
Autor: Alan Čaplar

2.4. IMENA KOJA SVJEDOČE O VAŽNOSTI VODA

Kopnene vode i more važan su element prostora. Uz veliko značenje u prirodno-geografskim procesima i oblikovanju krajolika, s geografskog motrišta imaju veliku važnost kao medij komunikacije i izvor života, tj. kao stanište biljnog i životinjskog svijeta te su dragocjen prirodni resurs i emergent bez kojega je nezamisliv bilo kakav društveno-gospodarski razvoj. Uz to je povezana činjenica da su hidronimi – imena kopnenih voda i pojedinih morskih cjelina – među najstarijim geografskim imenima. Starost hidronima upućuje na kontinuiranu važnost kopnenih voda i dijelova svjetskog mora u društvenim zajednicama koje su se prožimale i preslojavale tijekom prošlosti.

Među imenima kopnenih voda razlikuju se imena rijeka i potoka, jezera, močvara (blata i mlaka), izvora, zdenaca, ribnjaka, lokava (plitkih udubina ispunjenih kišnicom) i drugih manjih pojava slatke vode. Čak i uz male kopnene vode vezan je razvoj naseljavanja i naseljenosti. Znakovito je da nema ni najmanjeg izvora ni najmanjeg vodotoka koji nema svoje ime. Pa kako bi se živjelo bez tih dragocjenih izvora pitke vode? U morskom prostoru razlikuju se imena zaljeva, uvala, luka, bokova, tjesnaca i plićaka (brakova).

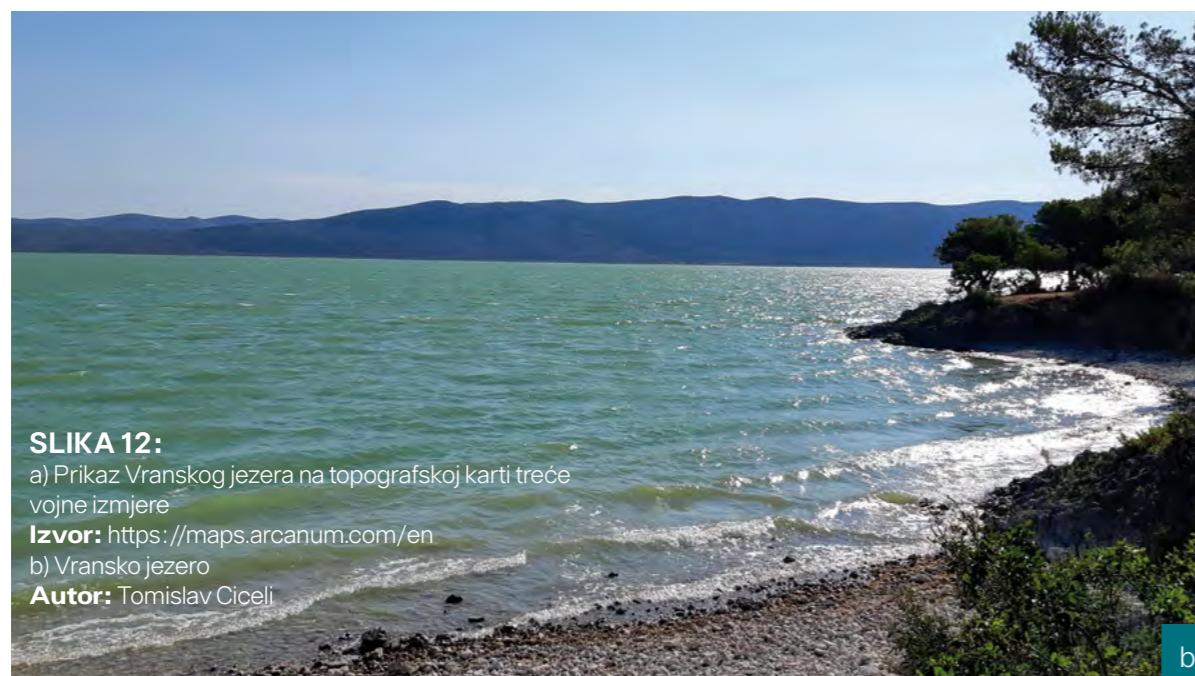
SLIKA 11:
Rijeka Sava i Jankomirski most
Autor: Boris Poljičanin

2.5. JEZIČNI SLOJEVI U HIDRONIMIMA

Jader, Jadro, Jadrtovac i Arnić kriju u sebi predrimski jezični sloj vezan uz pojave voda. Isto je i s Vranskim jezerom otoku Cresu i istoimenim jezerom pokraj Biograda i Pakoštana (koji, dakle, nemaju veze s vranama). Mnogobrojne Šipnate, upućuju na vrednovanje voda u vrijeme grčke kolonizacije. Imena antičkog podrijetla i najveće hrvatske rijeke koje pripadaju crnomorskom slijevu te neke rijeke jadranskog (primjerice Dunav, Sava, Drava, Neretva i Raša). Hrvatski jezični sloj prepoznatljiv je, ostalo, u mnogobrojnim Ričinama/Rječinama, i Studencima. Neki su hrvatski hidronimi prevedenice, poput istarske Mirne, čije je srednjovjekovno romansko ime bilo Quiet, a zadržalo ga je do danas talijansko stanovništvo tog poluotoka. O jezičnim dodirima Hrvata sa susjednim narodima svjedoče mnoge posuđenice u hrvatskoj hidronimiji. U njoj su tako, uz talijanizme (romanizme), zastupljeni i germanizmi (Šanac, od njem. Schanze), hungarizmi (Kopački rit) i turcizmi (posebno kada je riječ o upotrebi opće imenice, tj. apelativa bunar u višedijelnim toponijskim likovima).

Istraživanja jadranske hidronimije upućuju na snažan romanski jezični utjecaj. To je rezultat kontinuiteta u vrednovanju mora u vrijeme doseljavanja slavenskog stanovništva na sjeveroistočne obale Jadrana na kojima su zatekli romansko i romanizirano histarsko, liburnsko, delmatsko i drugo ilirsko stanovništvo, a zatim i višestoljetnoga političkog, ekonomskog i kulturnog utjecaja Mletačke Republike. K tomu, mletačko ime Jadranskoga mora (Golfo di Venezia) u mjesnim govorima hrvatskih otočana prešlo je u apelativ pa se kulfom (od „golfo“) općenito naziva jadranska pučina.

SLIKA 12:

a) Prikaz Vranskog jezera na topografskoj karti treće vojne izmjere

Izvor: <https://maps.arcanum.com/en>

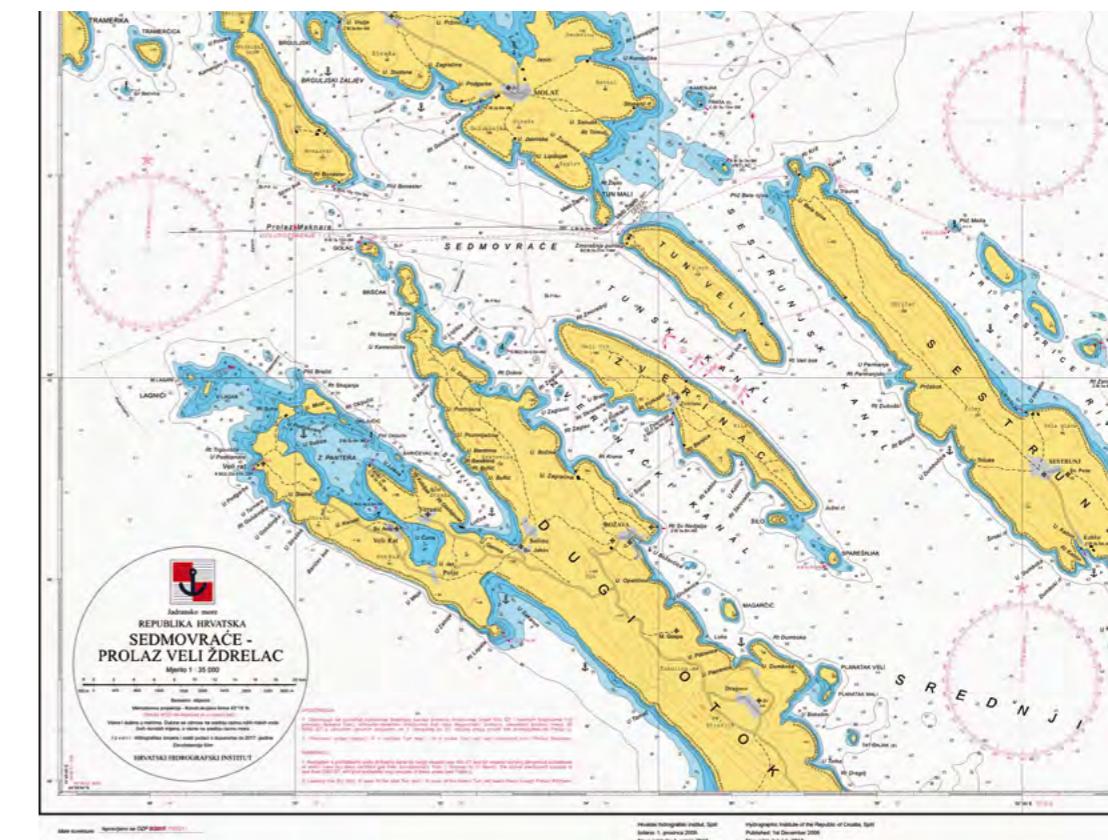
b) Vransko jezero

Autor: Tomislav Ciceli

2.6. MORSKI TOPOONIMI

Imena pojedinih morskih cjelina najčešće su motivirana reljefnim značajkama obale, postojećim imenima naselja i otoka te karakterističnim flornim i zoološkim elementima, a zatim i različitim oblicima društvenoga i gospodarskog vrednovanja mora i obale, posebno pomorstvom (navigacijom i brodogradnjom), ribarstvom i solarstvom. Pritom se kadšto u višesložnim hidronimima upotrebljavaju apelativi koji po geografskim i oceanografskim tipologijama nisu očekivani. Primjerice, dio zaljeva uz ušće Karinšice, pokraj Karina u sjevernoj Dalmaciji, imenovan je Karinskim morem. Morem je nazvan dio Jadranskog mora površine od oko 6 km²! Okolnim krajolikom prevladavaju Velebit i krš Bukovice pa je vjerojatno postojanje slane vode u takvu ambijentu trebalo posebno obilježiti.

Apelativ more upotrebljava se i u službenoj hidronimiji pri imenovanju morskih prostora koji okružuju otoke Vir (Virsko more) i Murter (Murtersko more) premda lokalno stanovništvo ne rabi i nikada nije rabilo ta imena. Ostaje nepoznanica jesu li kartografi trebali jednostavno riješiti popunjavanje praznog prostora na karti ili je riječ o nekom drugom nepoznatom razlogu, ali s obzirom na to da su ta imena zabilježena na pomorskim i topografskim kartama, nije moguće zanijekati njihovo postojanje te, zbog povećane dinamike različitih aktivnosti na moru, sve češću uporabu.

SLIKA 13:

Primjeri morskih cjelina na pomorskoj karti izvornog mjerila 1:350 000.

Izvor: Hrvatski hidrografski institut Split

2.7. ZAŠTO JE U ADRESI ODREDIŠTA ISPISANO NEKO IME?

Imena naselja, ulica, trgova i drugih javnih površina u naseljima i između njih (aleja, avenija, cesta, obala, odvojaka, parkova, perivoja, poljana, putova, stuba, šetališta i sl.) među najčešćim su geografskim imenima u svim sferama društvenoga i gospodarskog života. Ta imena omogućuju orientaciju i navigaciju u svakidašnjem životu, a ujedno čine važan dio jezičnog krajolika, kulturne baštine i identiteta neke zajednice. Zabilježena su na natpisnim pločama na ulazima i izlazima iz naselja i u samim naseljima, na kartama, u kartografskim i geoinformacijskim sustavima, koji su osnova različitih aplikacija i računalnih programa, te u raznovrsnim tekstovima. Pritom im pristupamo u mjeri koja ispunjava neku od njihovih osnovnih funkcija – od orientacijske (gdje smo, kamo idemo i kako ćemo doći do odredišta) do obrazovne i znanstvene.

Imena naselja (ojkonimi) te imena ulica, trgova i drugih javnih površina u naseljima i među njima (hodonimi) odražavaju suživot društvenih zajednica i prostora koji se stalno mijenja, ponajprije u skladu s političkim, kulturnim i gospodarskim procesima. Ta imena stoga upućuju na povijesnu slojevitost i prostornu složenost, pri čemu je iz njih moguće iščitati mnoge informacije o prošlosti (Trogir je pohrvaćeni oblik antičkoga grčkoga imena Tragurion, odnosno latinskog imena Tragurium), pripadnosti nekoj jezičnoj i etničkoj skupini (koja se očituje u višeimenosti; hrvatsko ime Pula i talijansko Pola), o geografskim obilježjima prostora (Borik je vezan uz borovu šumu, Preko uz činjenicu da se to naselje nalazi preko puta Zadra), prevladavajućim gospodarskim djelatnostima (Laz potječe od naziva laz za krčevinu), istaknutim osobama iz vjerskog života (posebno po svetcima; Sv. Ivan Zelina, Sv. Filip i Jakov, Sumartin, Sućuraj), znanosti (Ulica Ruđera Boškovića, Ulica Nikole Tesle), kulture (Ulica Miroslava Krleže, Ulica Jurja Dalmatinca), sporta (Ulica Dražena Petrovića, Ulica Krešimira Čosića), politike (imena ulica i trgova koja komemoriraju branitelje i vojne postrojbe iz Domovinskog rata), a često i o političkim nakanama imenodavaca.

SLIKA 14:
Primjeri imenovanja po osobama i obiteljima
Autor: Ivana Crlenko

2.8. PREIMENOVANJA HODONIMA

Od svih vrsta geografskih imena, hodonimi su najviše izloženi promjenama, posebno onima koje su motivirane politički. Tim promjenama umnogome su pridonijele krupne političke promjene tijekom XX. stoljeća jer su se pojedini dijelovi Hrvatske nalazili u sastavu različitih državnih zajednica u kojima su vladala različita političko-društvena uređenja. Svaka ta država ostavila je svoj trag u hodonimima. S obzirom na to da su u suvremenom hrvatskom društvu još uvijek otvorena mnoga pitanja iz nedavne prošlosti pod utjecajem različitih pristupa i ideologija, imena ulica i trgova često su predmet različitih javnih rasprava i u medijima su najčešće spominjana vrsta geografskih imena. Možda su najbolji primjer mnoga imena sadašnjega Trga Republike Hrvatske u Zagrebu.

Važno je istaknuti da lokalno stanovništvo ne prihvaca uvijek promjene imena ulica i trgova, nego u govoru zadržava starija imena, niti uvijek rabi službeno ime, nego ga prilagođava mjesnom govoru i izričaju, odnosno opredjeljuje se za ime koje smatra jednostavnim i bliskim znakom prepoznavanja, ne iskazujući pritom svoj politički stav. Može li se zamisliti Zagreb bez Jelačić-placa (službeno Trg bana Josipa Jelačića), Kvatrića (Trg Eugena Kvaternika), Zrinjevca (Trg Nikole Šubića Zrinskog) i Britanca (Britanski trg), Split bez Rive (Obala hrvatskog narodnog preporoda) i Marmontove ulice s Prokurativama (Trg Republike), Osijek bez Promenade (Šetalište kardinala Franje Šepera) i Glavnog trga (Trg dr. Ante Starčevića), Rijeka bez Korza, Zadar bez Kalelarge (Široka ulica), Pula bez Prvomajske (Ulica Sergijevaca), Dubrovnik bez Straduna (Placa)?

SLIKA 15:
Prepoznatljivi prostori i hodonimi u Zagrebu, Splitu i Rijeci
Izvor: shutterstock, iStock

2.9. SLUŽBENA IMENA NASELJA, ULICA I TRGOVA

Za razliku od drugih vrsta geografskih imena, koja se uglavnom oblikuju spontano, tj. bez neke standardizirane ili barem uvriježene prakse imenovanja, imena naselja, ulica i trgova te drugih javnih površina određuje odlukom neko političko tijelo, od nacionalne do lokalne razine, čime nastaju službena imena. U suvremenim okolnostima u Hrvatskoj je to predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave koje to čini nakon prethodno pribavljenja mišljenja vijeća mjesnog odbora ili drugog oblika mjesne samouprave koji se nalazi na području na kojem se određuje ili mijenja ime naselja, ulice i trga, a pritom trebaju biti uskladjena s prethodno pribavljenim mišljenjem Povjerenstva za standardizaciju geografskih imena. Uz ostalo, potrebno je обратити pozornost na to da se imena ulica i trgova određuju tako da se mogu upisati na osobne dokumente koji se izrađuju u skladu s međunarodnim standardima.

SLIKA 16:

Primjer imena ulice na osobnoj iskaznici

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

2.10. MANJINSKI TOPOONIMI U ZAKONIMA

Prema Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina (NN 155/02) i Zakonu o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj (NN 51/00) pripadnici manjina imaju pravo služiti se svojim jezikom i pismom privatno i javno te u službenoj uporabi. Ravnopravna službena uporaba njihova jezika i pisma ostvaruje se:

- na području jedinice lokalne samouprave kada pripadnici pojedine nacionalne manjine čine najmanje trećinu stanovnika takve jedinice
- kada je to pravo predviđeno (bilateralnim) međunarodnim ugovorima
- kada je to pravo propisano statutom jedinice lokalne (regionalne) samouprave.

Ostvarivanje prava na ravnopravnu uporabu manjinskog jezika i pisma osigurava se, među ostalim, vidljivim natpisima u pejzažu, od kojih neki sadržavaju toponime ili jesu toponimi (imena naselja, ulica, trgova, geografskih lokaliteta). Tako se istom veličinom slova dvojezično ili višejezično ispisuju:

- natpisne ploče predstavničkih, izvršnih i upravnih tijela jedinica samouprave, kao i pravnih osoba koje imaju javne ovlasti
- pisani prometni znakovi i druge pisane oznake u prometu
- imena ulica i trgova
- imena mjesta i geografskih lokaliteta.

Osigurava se i pravo na očuvanje tradicionalnih imena i oznaka te imenovanje naselja, ulica i trgova prema imenima osoba i događajima važnim za povijest i kulturu pojedine nacionalne manjine.

Jedinice lokalne samouprave svojim statutima trebaju propisati ostvaruju li se navedena prava na cijelom području jedinice ili samo u pojedinim naseljima, i to kojima.

SLIKA 17:

Prikaz dvojezičnosti

Izvor: Državna geodetska uprava

2.11. VIDLJIVA DVOJEZIČNOST

Prema popisu stanovništva, koji je temelj za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, navedena prava u nekim jedinicama lokalne samouprave od 2021. mogu ostvariti srpska, talijanska, mađarska, češka i romska manjina. Statuti jedinica lokalne samouprave uglavnom su pisani ranije, pa su se služili podatcima popisa stanovništva 2011. Prema tim su podatcima navedena prava ostvarivale srpska, talijanska, mađarska, češka i slovačka manjina. Od njih samo slovačka manjina nije imala u pejzažu vidljivu dvojezičnost.

Uz najzastupljeniju srpsku manjinu (4,36 %, 2011.; 3,20 %, 2021.) talijanska je manjina, unatoč razmjerno malom udjelu u ukupnom stanovništvu (0,42 %, 2011.; 0,36 %, 2021.) i samo jednoj jedinici lokalne samouprave s više od trećine pripadnika talijanske manjine (Grožnjan/Grisignana, 35,82 %, 2021.), najvidljivija manjina u Hrvatskoj. Zbog povijesnih razloga, odnosno znatnije prisutnosti Talijana i talijanskih utjecaja u Istri i na Kvarneru te uvažavajući ugovore između Italije i Hrvatske, mnoge jedinice lokalne samouprave omogućile su ostvarivanje prava na dvojezičnost iako je udio Talijana u njima manji od trećine. Dvojezične hrvatsko-talijanske natpisne ploče tijela jedinica samouprave, putokazi i ploče s imenima ulica, trgova i geografskih lokaliteta najrašireniji su u Istri (Optrtalj i Portole; Poreč i Parenzo; Ribarska ulica i Via dei pescatori).

Kao što hrvatska geografska imena trebaju biti uskladena s pravopisnim normama hrvatskoga standardnog jezika, tako se i toponimi manjinskih jezika i pisama trebaju pisati prema pravopisnim načelima jezika na kojemu se takvo ime piše. Pritom se hrvatski toponim piše na prvom mjestu.

SLIKA 18:

Primjeri dvojezičnosti

Izvor: Državna geodetska uprava

2.12. ENDONIMI I EGZONIMI

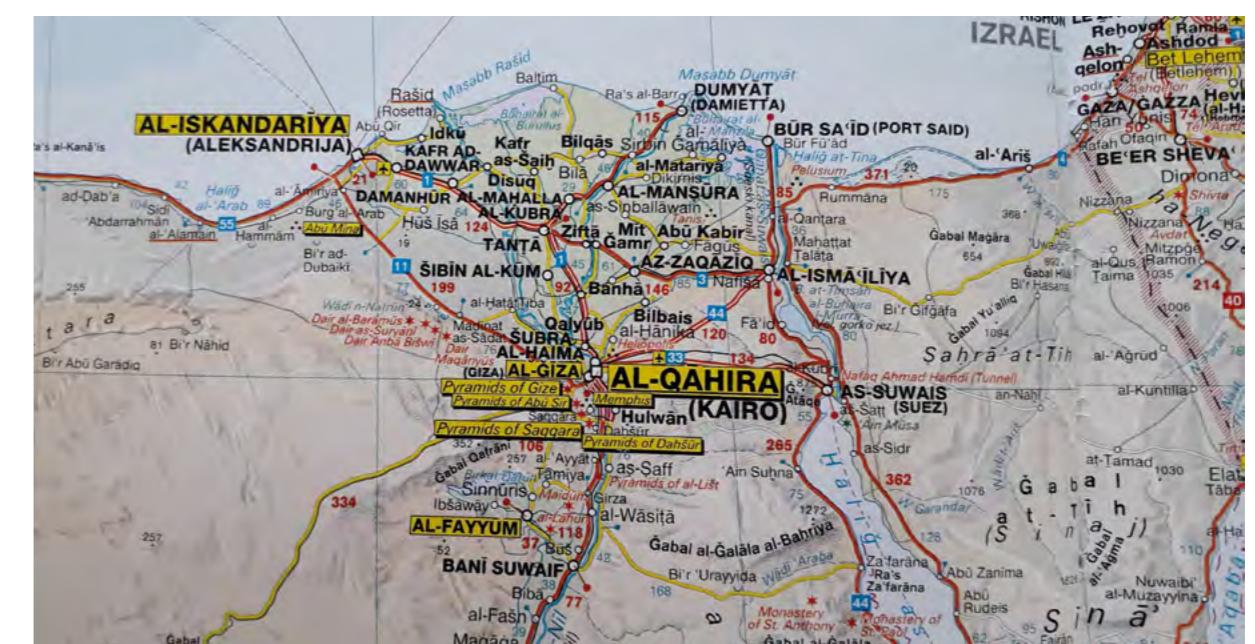
Osim nenaseljenih predjela, kao što je Antarktika, te svjetskih mora i oceana geografska imena nastaju na području koje naseljava jedna ili više jezičnih zajednica, koje na svojem jezicima imenuju geografske objekte, stvarajući tako izvorna geografska imena ili endonime. Endonim je, dakle, ime geografskog objekta na službenom ili uvriježenom jeziku područja na kojem se objekt nalazi (hrvatski toponim Lonjsko polje za močvarno područje u Hrvatskoj; engleski London za grad u Ujedinjenom Kraljevstvu). Međutim, govornici drugih jezika za neke takve, njima strane objekte imaju svoja imena, odnosno imena u svojim jezicima. Oni tako stvaraju prilagođena geografska imena ili egzonime, koji su, poput izvornih imena, ravnopravan sastavni dio tog jezika. Egzonim je, dakle, ime koje se upotrebljava u nekom jeziku za geografski objekt smješten izvan područja tog jezika i razlikuje se od endonima (hrvatski Beč za austrijski grad Wien; engleski Warsaw i hrvatski Varšava za poljski grad Warszawa). Većinu toponima za geografske objekte izvan njihove jezične zajednice govornici preuzimaju u izvornom obliku, odnosno onako kako se pišu u jeziku iz kojeg su preuzeta.

Svojom raširenošću egzonimi upućuju na jače ili slabije društveno-političke, ekonomske, kulturne i jezične dodire pojedinih jezičnih zajednica. U načelu, brojniji su u područjima s kojima neka zajednica ima dugotrajne bliske veze (najčešće u susjednim državama) nego u geografski i kulturno udaljenim dijelovima svijeta. Primjerice, najviše je hrvatskih egzonima za geografske objekte smještene u Italiji, Austriji, Njemačkoj i Mađarskoj (Bavarska, Beč, Blatno jezero, Rim, Napulj), a najmanje za objekte u udaljenim tihooceanskim državama. Također, prostorno veliki, svjetski i nacionalno važni i poznati, često prekogranični objekti također imaju egzonime mnogih jezika (hrvatski Alpe, Aleksandrija, Černobil/Čornobilj, Dunav, Srednja Europa; engleski Alps, Alexandria, Danube, Chernobyl, Central Europe).

SLIKA 19:

Isječak karte Egipt, Bliski istok

Izvor: Atlas svijeta 2000 (1998), Mozaik knjiga

2.13. PISANJE I UPORABA GEOGRAFSKIH IMENA IZ STRANIH JEZIKA

Pisanje i uporaba određenog oblika imena iz stranog jezika (jezika davatelja) slijedi pravopisne norme jezika u kojem se ime upotrebljava (jezika primatelja). U hrvatskom jeziku izvorno se pišu svi toponimi koji su izvorno pisani latinicom i nisu prilagođavani hrvatskom jeziku (Bruxelles, Kentucky, Loch Ness, Mississippi, Rio de Janeiro, Tallinn, Wales, Yellowstone). Ako izvorno ime nije iz jezika koji se služi latinicom onda se, ovisno o uporabi, toponim piše prema transkripcijskim i transliteracijskim pravilima za pojedine jezike i pisma (Fukushima, Kyoto, Pyongyang) ili prilagođeno prema uobičajenom izgovoru u hrvatskom i slovima hrvatske latinice (Fukušima, Kjoto, Pjongjang). Neka su latinična izvorna imena odavno prošla prilagodbu u hrvatskom jeziku pa ih danas rabimo isključivo kao egzonime (Budimpešta, Bugarska, Engleska, Galicija, Irska, Katalonija, Trst). Ako se izvorno ime sastoji od prepoznatljive imenice ili pridjeva, veća je vjerojatnost da će se dijelom ili potpuno prevesti (Crno more, Mala Azija, Sjeverna Dakota, Veliki koraljni greben, Žuta rijeka).

Odabir endonima ili egzonima ovisi o uporabi – službenoj, znanstvenoj, općoj (i školskoj). U hrvatskoj službenoj komunikaciji (dokumenti i diplomatska komunikacija na hrvatskom jeziku) upotrebljavaju se službena standardizirana imena država i ovisnih područja, koja su najčešće dijelom hrvatski egzonimi (Češka Republika, Ruska Federacija) ili, slijedeći zahtjeve nekih država da se ne mijenjaju izvorna imena njihovih država, endonimi (Côte d'Ivoire, El Salvador, Timor-Leste), a u općoj se rabe ustaljena imena (Češka, Rusija, Istočni Timor). U međunarodnoj službenoj komunikaciji (diplomaciji, zračnom i poštanskom prometu i sl.) rabe se endonimi, i to standardizirani i/ili službeni (Brasil, España, France), ili egzonimi jezika na kojem se sporazumijeva (Londra za London, Parigi za Pariz ako se sporazumijeva na talijanskom jeziku). Važno je istaknuti da službena imena nisu obvezujuća u drugim uporabama.

SLIKA 20:

a) Isječak karte Evrope

Izvor: Zemljopisni atlas za osnovnu školu (2003), Školska knjiga

b) Isječak karte Italije

Izvor: Atlas Europe (1997), Leksikografski zavod Miroslav Krleža

U znanstvenoj se uporabi, osim egzonima nastalih prema uobičajenom izgovoru u hrvatskom jeziku (Peking, Bombaj, Fukušima), mogu rabiti toponimi oblikovani prema transkripcijskim i transliteracijskim pravilima za pojedine jezike i pisma (Beijing, Bombay, Fukushima).

U općoj uporabi, tj. u kartografiji, leksikografiji, školstvu, nakladništvu i medijima, uglavnom se, ako su uvriježeni, posve prirodno rabe egzonimi. U protivnom se upotrebljava izvorno ime. U školstvu dob govornika utječe na uporabu egzonima. Tako su učenicima nižih razreda osnovne škole zbog lakšeg pamćenja velikog broja toponima s kojima se prvi put susreću uobičajeno u većoj mjeri ponuđeni egzonimi, dok su učenicima viših razreda osnove škole, srednjoškolcima i starijima ponuđeni endonimi s egzonimima u zagradama.

03

3. TOPONIMI IZMEĐU MJESNOGA I STANDARDNOJEZIČNOGA LIKA

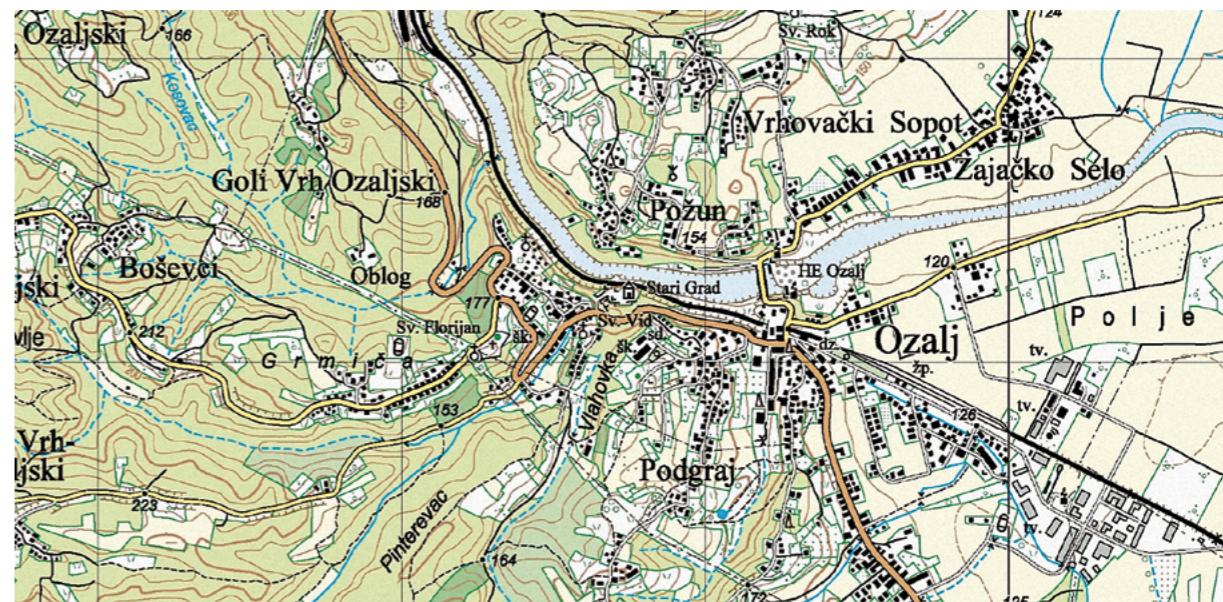
Iako je hrvatski jezik po broju govornika razmjerno malen, njegova je dijalektološka razvedenost iznimno velika. Upravo je raznolikost hrvatskih govora najveći izazov pri standardizaciji hrvatskih toponima. Još od konca XIX. stoljeća hrvatski normativni priručnici nastojali su pomiriti dva oprečna gledišta: jedno po kojemu se trebaju standardizirati mjesni likovi te drugo po kojemu ustaljene likove iz priručnika ne treba mijenjati čak i ako znatno odstupaju od mjesnih.

U drugoj polovici XX. stoljeća postignut je načelan konsenzus među jezikoslovцима po kojemu se standardiziraju oni toponimski likovi koji u prvoj redu fonološki (moraju sadržavati isključivo glasove hrvatskoga standardnog jezika; primjerice, zapisujemo Ozalj, a ne Ozəlj, te Sveti Križ, a ne Sveti Kriš), a onda i strukturno (standardnojezični je lik Sveti Juraj na Jezeru, a ne mjesni Sveti Juraj na Jezeri) ne odstupaju od norma hrvatskoga standardnog jezika. Usto, treba voditi računa i o tradicijskome načelu jer je teško očekivati oživljavanje povijesnih imena Reka ili Rika za Rijeku i Sisek za Sisak ili iz uporabe izbaciti lik Dugi otok koji nije ovjeren u mjesnim dugootočkim govorima.

SLIKA 21:

Prikaz Grada Ozlja na topografskoj karti Državne geodetske uprave

Izvor: Državna geodetska uprava

3.1. SLUŽBENI I TERENSKI IZVORI

Službeni se imenski likovi nerijetko razlikuju od terenski potvrđenih. Tako su neka službena imena naselja nastala spajanjem imena dvaju samostalnih naselja. Primjerice, naselje Buk-Vlaka nastalo je administrativnim spajanjem naselja Buk i dijela naselja Vlaka, koje se nakon razdvajanja Općine Slivno i Grada Opuzena našlo unutar opuzenskih administrativnih granica. S druge strane, naselje Plina Jezero nastalo je spajanjem imena Plina (koje se odnosi na šire područje) i sastavnice Jezero (kojom nije imenovano nijedno naselje u okolici). Ni ime Buk-Vlaka ni ime Plina Jezero nisu odrazom hrvatske tradicije imenovanja te ta naselja tako sigurno ne bi bila imenovana da su u postupku oslužbenjenja navedenih imena sudjelovali jezikoslovci. Skupini administrativnih imena pripadaju i različita imena oblikovana u turističke svrhe poput Otoka života u Malostonskome zaljevu (mjesno se otok zove Govanj), Zlatnoga rata (izvorno je ime te poznate bračke plaže Dugi rot) ili Makarske rivijere (koja se nekoć nazivala Krajina, a danas se naziva Makarsko primorje).

Da se ne može uvijek vjerovati ni mjesnim ispitnicima, pokazuju povijesni toponimi. Tako ispitnici počesto tvrde da pojedini toponim nije ovjeren iako je obilno potvrđen u povijesnim vrelima. Primjerice, naselje Osobjava na Pelješcu koje mjesni puk danas zove Sobjava te službeno ime drži izmišljenim i nametnutim. Međutim, iz povijesnih je izvora razvidno da je lik Osob(l)java potvrđen više od 600 godina te da je bio u uporabi još u prvoj polovici XX. stoljeća.

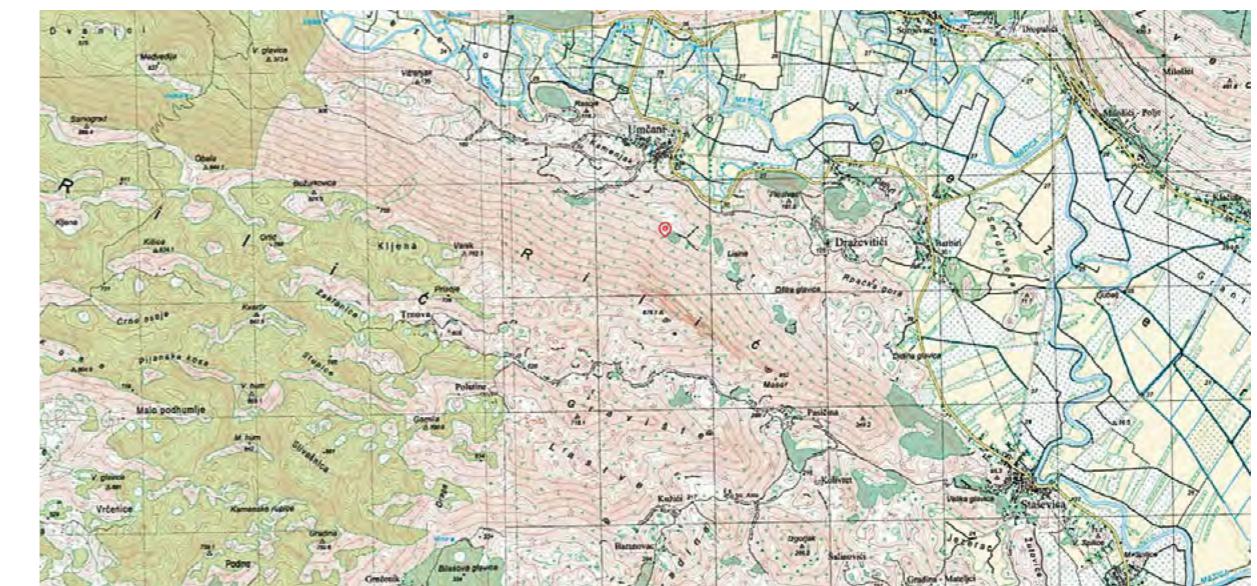
SLIKA 22:
Plaža Zlatni rat
Izvor: shutterstock

3.2. VIŠEIMENOST

Pojedini predjeli počesto nose više imena. Tako se područje uz donji tok rijeke Neretve u literaturi naziva Dolina Neretve, Donjoneretvanski kraj, Neretvanski kraj, Neretvanska krajina, Neretvanska dolina, Južno Poneretavlje, Hrvatsko Poneretavlje, Delta Neretve, Donja Neretva, Neretva, Donjoneretvanska delta itd., a slično je i s nekim otocima (tako se Tajan i Kokošar u Malome moru između Pelješca i kopna mjesno nazivaju Veliki i Mali škoj), pa se postavlja pitanje koje ime odabratи.

Ime može ovisiti i o zemljopisnom položaju pojedinoga naselja, pa se neko brdo s jedne strane može nazivati Osoje, a s druge Prisoje. Usto, pojedini toponim može imati različit prostorni obuhvat, pa do danas nismo posve sigurni koje su granice Like ili dokle se prostire greben Rilić, kojima mjesno stanovništvo i stručnjaci različito određuju granice. U toponima s većim prostornim obuhvatom mogu se pojaviti različiti etimološki istovjetni mjesni likovi koji se naglasno ili glasovno razlikuju zbog toga što stanovnici područja na koje se odnosi govore različitim dijalektima ili narječjima. Tako Brač čakavci nazivaju Brōč, Brōč i (najrjeđe) Brāč, a standardnojezični lik Brč u uporabi je samo u jedinome štokavskom bračkom naselju Sumartinu.

SLIKA 23:
Prikaz grebena Rilić na topografskoj karti
Izvor: Državna geodetska uprava

3.3. JOŠ NEKI IZAZOVI STANDARDIZACIJE

Poseban je problem zapis toponimskoga lika, poglavito izvan štokavskoga područja. Tako su u samome Zagrebu zabilježeni mjesni kajkavski likovi Savišće i Središće, ali se razmjerno novo gradsko naselje naziva Lanište iako je, da je nazvano prema mjesnomu liku, moralno ponijeti ime Lanišće. Zapis se toponima na kajkavskome području nastoji ujednačiti, pa tako u Hrvatskome pravopisu Instituta za hrvatski jezik stoji: „Dosadašnja pravopisna tradicija uglavnom dopušta i pisanje Ferenščica, Medveščak, Peščenica i Ferenšćica, Medveščaka, Peščenica, tj. i prema mjesnome i prema standardnojezičnome liku. Prednost dajemo likovima Ferenščica, Medveščak, Peščenica jer je tako u administrativnoj praksi uobičajeno na području na kojem se upotrebljavaju.“ Na zagrebačkome je području zanimljiv i odraz jata u toponimiji jer se gora nad Zagrebom naziva Medvednica (s ekavskim odrazom jata) a njezin najviši vrh Sljeme (s jekavskim, standardnojezičnim odrazom jata) iako se i on u mjesnim govorima naziva Sleme. U službenoj su uporabi katkad i ojkonimi kojima je temeljni lik u akuzativu kao što je Kučiće (nominativni je lik Kučići).

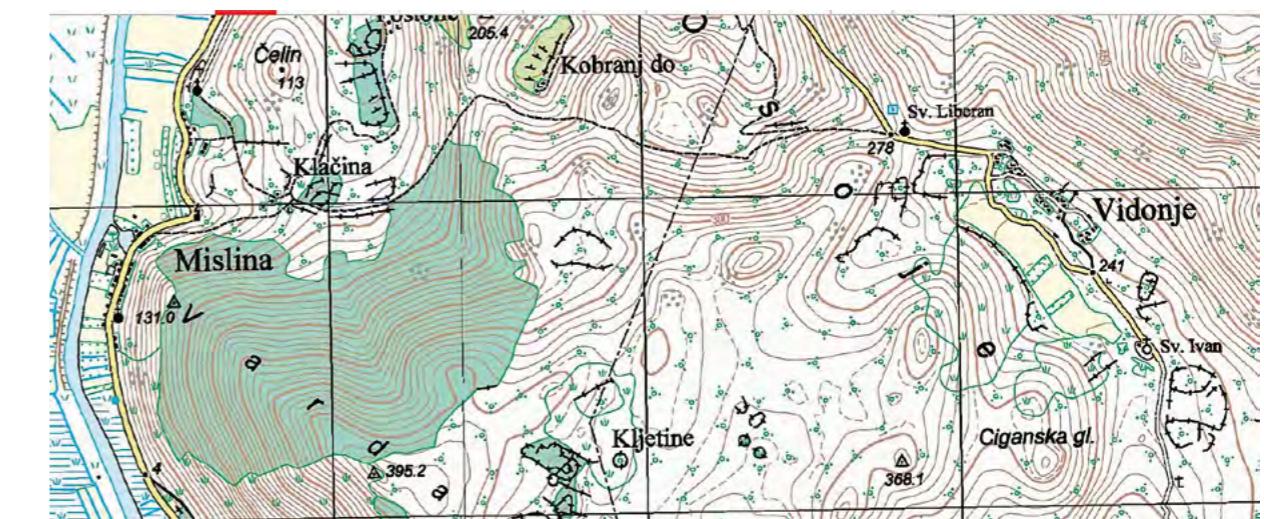
SLIKA 24:
Prikaz Pešćenice na ortofoto karti Državne geodetske uprave
Izvor: Državna geodetska uprava

3.4. STANDARDIZIRANI I MJESNI TOPOONIMI

Zbog velike hrvatske dijalektne raznolikosti teško je ujednačiti postupak određivanja službenih toponimskih likova. Teza po kojoj uvijek treba dati prednost mjesnomu liku teško je održiva, čak i u štokavskim govorima (npr. oronim Sjegotin u Zažablju domaće stanovništvo izgovara Šegotin), a kamoli u kajkavskim i čakavskim govorima s glasovnim sustavima poprilično drukčijim od standardnojezičnoga. Pri određivanju službenih toponimskih likova treba voditi računa i o povijesnim zapisima i tradiciji (mijenjanje bi nekih ustaljenih imena, poglavito velikih gradova poput Rijeke i istaknutih vrhova poput Sljemena predstavljalo težak zadatak), ali i o raširenosti uporabe pojedinoga toponima (prilagodbu je toponimskih likova za zemljopisne objekte koji nisu u široj uporabi znatno lakše provesti čak i kad je „neobična”, što je najrazvidnije pri imenovanju ulica prema mjesnim toponimima, npr. Težoško kala (Težačka kala), Kavadursko (Kavadurska), Sobjavski put (Osobjavski put)). Sa svim se tim izazovima u svojem radu suočava Povjerenstvo za standardizaciju geografskih imena u nastojanju da standardizacija bude što sustavnija i utemeljenija.

SLIKA 25:
Dio Općine Zažabje na topografskoj karti 1:25 000
Izvor: Državna geodetska uprava

4. STANDARDIZACIJA GEOGRAFSKIH IMENA

Standardizacija geografskih imena u Republici Hrvatskoj provodi se radi usustavljanja uporabe geografskih imena u javnoj i službenoj uporabi. Svrha je standardizacije ujednačivanje zapisa geografskih imena kako bi se izbjegla nedosljedna i nesustavna primjena geografskih imena u području javne uprave te u medijima, popularno-stručnim časopisima, znanstvenim tekstovima, školskim udžbenicima i priručnicima te u leksikografskim i kartografskim djelima. Stoga se standardizaciji pristupa višedisciplinski te su u njezinu provedbu uključeni stručnjaci onih struka i djelatnosti koji se bave geografskim imenima. Standardizacija geografskih imena obuhvaća:

- imenovanje ili preimenovanje službenih imena naselja, ulica, trgova, prometnica i drugih geografskih objekata
- pisanje geografskih imena na kartama
- pisanje stranih geografskih imena i egzonima
- izgradnju Registra geografskih imena u koji se sustavno bilježe imena geografskih objekata u Republici Hrvatskoj.

SLIKA 26:
Ulične ploče i putokazi s imenima ulica
Autor: Ivan Zupanc

4.1. NEKA PRAVILA I NORME VEZANE UZ TOPOONIME

Provedba jedinstvene standardizacije geografskih imena zahtijeva primjenu pravila i normi hrvatskoga standardnog jezika. Svaka preporuka koja se odnosi na zapis, odnosno određivanje ili preimenovanje geografskog imena u javnoj i službenoj uporabi temelji se na usklađivanju geografskoga imena s pravopisnom, gramatičkom i leksičkom normom. Primjena normi i pravila hrvatskoga standardnog jezika u postupku standardizacije geografskih imena uključuje:

- pisanje velikoga i maloga početnog slova u imenima naselja, ulica i trgova, prometnica te drugih geografskih objekata – otoka, poluotoka, planina i vrhova, kopnenih voda i mora
- pisanje pravopisnih znakova u geografskim imenima

Znak spojnica (-) piše su u imenima geografskih objekata s dvjema sastavnicama od kojih se prva sastavnica ne sklanja (Ivanić-Grad, Čret-bar, Prirodoslovno-grafička škola) ili u osobnome imenu kad se ono službeno tako zapisuje (Ulica Ivane Brlić-Mažuranić).

Znak crtica (–) piše se pri imenovanju ulice i odvojaka (Drače – I. odvojak).

Znak kosa crta (/) zapisuje se između dvojezičnoga imena. Piše se bez bjelina pri razdvajaju jednorječnih imena (Poreč/Parenzo) ili s bjelinama između dvaju imena od kojih je barem jedno višerječno (Kneževi Vinogradi / Hercegszöllős, Sveti Lovreč / San Lorenzo).

- sklonidbu geografskih imena u skladu s padežnim paradigmama hrvatskoga jezika
- usustavljanje pisanja mjesnih likova imena (Medveščak, Konjščina)
- kraćenje geografskih imena prema pravilima o pisanju pokrata (npr. RH), kratica (av., ul. bl. sv.) i inicijala
- pisanje ustaljenih imenskih formula u imenovanju ulica, trgova i prometnica

U pisanju standardiziranih službenih imena ulica, trgova i prometnica primjenjuje se nekoliko imenskih formula:

1. Ulica/Trg/Put/Cesta/Avenija/Aleja itd. + ime i prezime ili izraz u genitivu (Ulica Marije Jurić Zagorke, Put picokara, Trg kralja Zvonimira). U službenom imenu ulice prednost se daje punoj imenskoj formuli (Ulica Republike Austrije (ne Republike Austrije), Ulica Miroslava Krleže (ne Krležina ulica)).
2. Pridjev + ulica/trg/put/cesta/avenija/aleja/park itd. (Široka ulica, Riječka cesta). U službenom imenu, kad se ulica imenuje prema imenu hrvatskoga naselja ili tradicionalnom egzonimu, prednost se daje imenovanju s pomoću pridjeva (Splitska ulica, Vukovarska ulica, Bečka ulica). Takva imenska formula ima prednost i u imenovanju prometne infrastrukture ako je to tvorbeno opravdano (Krčki most (ne Most Krk)). Pri imenovanju ulica prema stranim gradovima preporučuje se formula Ulica + grad + ime u genitivu (Ulica grada Mainza) jer pridjev od njih nije uvijek izvediv.
3. Geografsko ime ili drugi pojam u nominativu bez navođenja riječi Ulica (Horvati, Sokak (ne Ulica Horvati / Ulica Sokak)).
4. Ulica/Trg itd. + ime i prezime osobe u genitivu, bez navođenja punoga naziva ili kratice zanimanja, struke, znanstvenoga naslova, vojnoga čina ili vjerskoga zanimanja ispred imena osobe (Ulica Ante Starčevića (ne Ulica dr. Ante Starčevića), Ulica Franje Kuharića (ne Ulica kardinala Franje Kuharića)). Iznimka su kratice sv. i bl. koje se navode uz imena svetaca i blaženika umjesto punih naziva (Ulica sv. Ane, Ulica bl. Alojzija Stepinca (ne Ulica svete Ane, Ulica blaženog Alojzija Stepinca) te nazivi naslova povijesnih vladara koji se zapisuju uz njihova imena (Ulica kneza Borne, Trg kralja Tomislava)).

- pisanje dvojezičnih geografskih imena

Primjena dvojezičnih geografskih imena provodi se:

1. u jedinicama lokalne samouprave u kojima su ostvarena prava na dvojezičnost koja se provodi u skladu s pravilima hrvatskoga jezika te jezika manjine koja na tom području živi i ostvaruje pravo na dvojezičnost. Dvojezični natpisi uključuju pravilno pisanje imena naselja, javnih ustanova (škola, tijela jedinica javne uprave itd.), ulica, trgova te imena drugih javnih površina na natpisnim pločama, putokazima i sl. U drugim pisanim tekstovima, osim kad se očekuje nabranje ili navođenje imena i na hrvatskom i na manjinskom jeziku, geografska imena trebalo bi upotrebljavati na jeziku kojim je tekst napisan, npr. Vodnjan ili Kneževi Vinogradi u tekstu na hrvatskom jeziku, Dignano u tekstu na talijanskom jeziku, odnosno Hercegszöllős u tekstu na mađarskom jeziku.
2. na zemljopisnim kartama na kojima se ovisno o namjeni uz hrvatske likove (egzonime) navode i izvorna geografska imena (endonimi).

SLIKA 27:

Primjer neusklađenog imenovanja
Autor: Ivana Crljenko

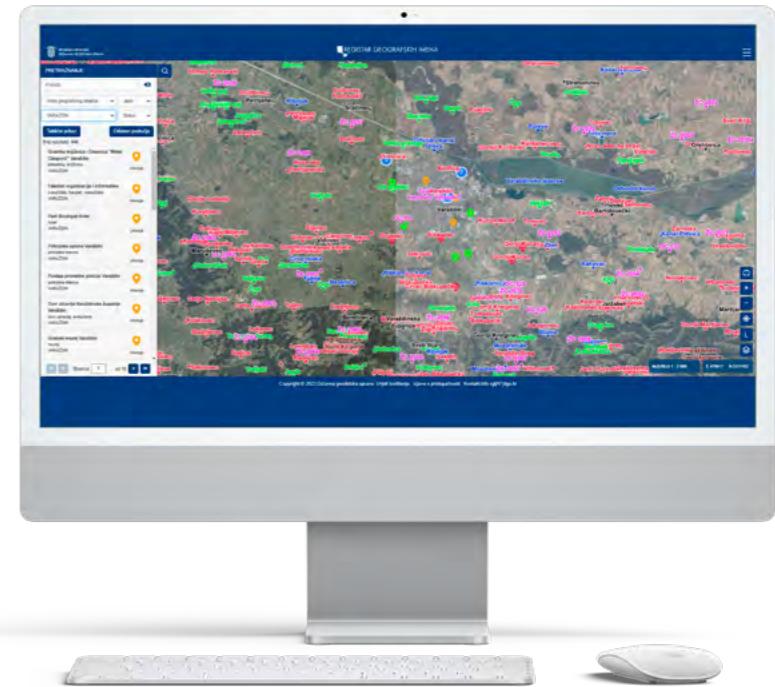
05

5. INFORMACIJSKI SUSTAV REGISTRA GEOGRAFSKIH IMENA

Informacijski sustav Registra geografskih imena čine tri dijela: mrežne stranice posvećene geografskim imenima (<https://rgi.dgu.hr/>), baza podataka geografskih imena i mrežna aplikacija za vođenje i održavanje Registra geografskih imena (<https://rgi.dgu.hr/rgigis/>). Skup podataka o geografskim imenima javno je dostupan putem mrežnih usluga i u tu svrhu postoji poslužitelj za objavu različitih mrežnih usluga za pregled i preuzimanje. Uvid u sve dostupne izvore povezane s Registrom geografskih imena dostupan je putem geoportala NIPP-a (<https://geoportal.nipp.hr/>).

SLIKA 28:

Prikaz korisničkog sučelja mrežne aplikacije Registra geografskih imena
Državne geodetske uprave
Izvor: <https://rgi.dgu.hr/rgigis/>

Registrar geografskih imena (RGI) mrežna je baza u kojoj se evidentiraju i održavaju podatci o geografskim imenima na području Republike Hrvatske za koje je to određeno zakonima ili posebnim propisima. Predstavlja službenu osnovu za prikupljanje, evidentiranje, obrađivanje, predviđanje, razumijevanje, povezivanje, istraživanje i publiciranje različitih podataka o prostoru, poput izrade različitih karata, statističkih podataka vezanih za prostor, članaka i sl. Osniva se na temelju podataka prikupljenih s topografskih karata mjerila 1 : 300 000, 1 : 200 000, 1 : 100 000, 1 : 25 000 i drugih službenih izvora.

U RGI-ju se vode podatci o geografskim imenima razvrstanim u osam objektnih grupa (grupa geografskih objekata koji imaju zajedničke karakteristike), a to su: geografske cjeline, reljefni oblici, vode kopna i mora, otoci i poluotoci, građevine i ostali objekti, područja, naselja, prometnice.

Geografska imena navode se uz točke s prostornim koordinatama u geodetskome referentnom sustavu Republike Hrvatske koje označuju točnu lokaciju točkastoga geografskog objekta ili označuju geometrijsko središte arealnog odnosno linearнog objekta.

Sadržaj, način vođenja i održavanja RGI-ja propisan je Pravilnikom o registru geografskih imena (NN 59/20).

06

6. POVJERENSTVO ZA STANDARDIZACIJU GEOGRAFSKIH IMENA

U cilju standardizacije geografskih imena u Republici Hrvatskoj Vlada Republike Hrvatske, sukladno Zakonu o državnoj izmjeri i katastru nekretnina (NN 112/18), osnovala je 2019. Povjerenstvo za standardizaciju geografskih imena. Povjerenstvo, kao višedisciplinsko i višeinstitucijsko tijelo, sastavljeno je od stručnjaka iz područja geodezije, geografije, kartografije, hidrografije, jezikoslovja, povijesti, kulture, međunarodnih odnosa te znanosti i obrazovanja.

Povjerenstvo prati provedbu propisa o naseljima i njihovu primjenu u geografskim imenima, provodi reviziju geografskih imena te po potrebi utvrđuje nova, utvrđuje načela pisanja i uporabe stranih geografskih imena za primjenu u obrazovanju, znanosti, hrvatskoj diplomaciji i dr. Također daje prijedloge i preporuke standardizacije geografskih imena u Republici Hrvatskoj i stranih geografskih imena, daje preporuke za poboljšanje RGI-ja, čija je svrha doprinijeti standardizaciji pisanja i uporabe geografskih imena, te sudjeluje u radu međunarodnih organizacija koje se bave geografskim imenima.

Poslove standardizacije geografskih imena obavljaju javnopravna tijela sukladno preporukama Povjerenstva.

Radne skupine, kao operativna tijela Povjerenstva, kontinuirano rade na izradi stručnih dokumenata vezanih za geografska imena, a u cilju osiguranja kvalitete RGI-ja. Osim toga Povjerenstvo daje svoja stručna mišljenja o prijedlozima (pre)imenovanja geografskih imena korisnicima RGI-ja, tj. zainteresiranoj javnosti. Rad Povjerenstva može se pratiti na mrežnoj stranici posvećenoj geografskim imenima: <https://rgi.dgu.hr/>.

SLIKA 29:
Neki članovi Povjerenstva za
standardizaciju geografskih imena
Izvor: <https://rgi.dgu.hr/>

7. UNGEGN

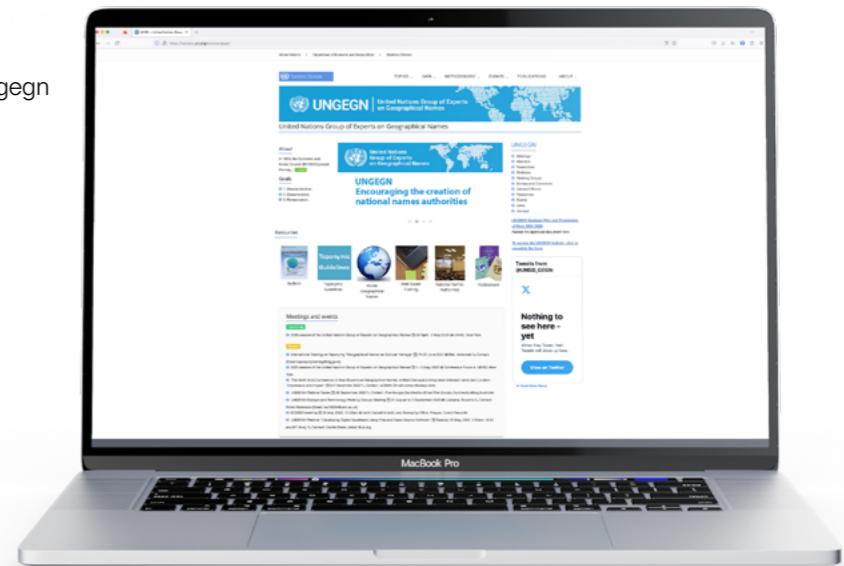
Mnogi su izazovi vezani uz pisanje i uporabu geografskih imena jednaki, ili barem slični, u svim jezicima i društvenim zajednicama (primjerice, dosljedna uporaba egzonima). Neki su, pak, specifični za pojedine jezike ili jezične skupine (npr. pisanje početnog slova u njemačkim toponimima, ili sklonidba imena u hrvatskom jeziku, ili način latiniziranja toponima u svakom jeziku). Stoga ne čudi da teme o geografskim imenima i njihova standardizacija, pobuđuju interes stručnjaka iz svih dijelova svijeta. Geografskim se imenima na međunarodnoj razini već šezdesetak godina bavi jedno od devet stručnih tijela Ekonomskog i socijalnog vijeća Ujedinjenih naroda, Skupina stručnjaka za geografska imena pri UN-u (United Nations Group of Experts on Geographical Names, UNGEGN; <https://unstats.un.org/unsd/ungegn>). Početke UNGEGN-a ustanovio je Glavni tajnik UN-a temeljem rezolucije 1959., a prva Konferencija o standardizaciji zemljopisnih imena održana je 1967. (dosad ih je bilo 14). Na njima se donose najvažniji akti – rezolucije s međunarodnim preporukama za postupanje s geografskim imenima, kojih je dosad usvojeno više od 200.

U aktivnostima UNGEGN-a sudjeluje više od 400 članova iz više od 100 država. Članovi UNGEGN-a okupljuju se i regionalno u okviru 24 geografski i jezično određena odjela (među njima je i Odjel za Srednjoistočnu i Jugoistočnu Europu (East Central and South-East Europe Division, ECSEED) kojem pripada Hrvatska) te u sklopu jedanaest tematskih skupina, unutar kojih se bave toponomastičkom terminologijom, imenima država, sustavima latiniziranja imena, egzonimima i dr.

SLIKA 30:

Mrežna stranica UNGEGN-a

Izvor: <https://unstats.un.org/unsd/ungegn>

Osnovna je svrha UNGEGN-a dosljedna uporaba točnih, lako dostupnih toponima jer se pokazalo da samo takva imena mogu služiti učinkovitoj, brzoj i pravodobnoj komunikaciji diljem svijeta. Ta se svrha ostvaruje kroz tri cilja – standardizacijom toponima na nacionalnoj razini, diseminacijom standardiziranih toponima i njihovim latiniziranjem. Stoga UNGEGN potiče osnivanje nacionalnih tijela za standardizaciju geografskih imena kojima je zadatak prikupljanje i sistematizacija toponima te određivanje standardiziranih imena na nacionalnoj razini, kao i njihovu distribuciju izradom nacionalnih popisa toponima, atlasa i mrežnih baza podataka te sastavljanje nacionalnih toponomastičkih preporuka. Uz standardizirana imena, UNGEGN potiče bilježenje mjesnih imena jer ona odražavaju jezike i tradiciju svake zemlje. Svojim zadatcima, aktivnostima i rezultatima Povjerenstvo za standardizaciju geografskih imena u Hrvatskoj slijedi ciljeve UNGEGN-a.

